

NIEUWSBRIEF AWN ZEELAND/WEST-BRABANT, 02/21

Hierbij de tweede nieuwsbrief dit jaar van de afdeling Zeeland/West-Brabant van AWN Archeologische Werkgemeenschap. Door Corona-maatregelen kunnen we elkaar nog steeds niet treffen en zijn er geen gemeenschappelijke bijeenkomsten of excursies. Via deze nieuwsbrief proberen we u toch op de hoogte te houden.

INHOUD VAN DEZE NIEUWSBRIEF:

1. ZAAD-dag vrijdag 19 maart
2. Archeologie in het nieuws
3. Oproep AWN-werkgroep Waterstaathistorie
4. Komende Zuidwesterheem
5. Even voorstellen: bestuurslid Ton Ruigrok

ZAAD-DAG VRIJDAG 19 MAART

De ZAAD-dagen zijn altijd informatieve en ook gezellige zaterdagen; de laatste jaren in het gebouw van Erfgoed Zeeland aan de Pottenbakkerssingel in Middelburg. Een dag waar toch al snel zo'n 80 mensen op af kwamen en waar interessante sprekers lezingen hielden. Een dag waar veel leden van onze afdeling naar uit keken. Doordat coronamaatregelen nog steeds van kracht zijn en we dus niet met een groep bij elkaar kunnen komen, is dit jaar gekozen voor een digitale bijeenkomst; en wel op vrijdagmiddag 19 maart.

Dat de ZAAD-dag dit jaar niet op een zaterdag kan worden gehouden, heeft te maken met digitale techniek. Het is een digitale bijeenkomst, waarvoor we gebruik maken van een studio-ruimte van de provincie Zeeland. Deze ruimte is alleen op doordeweekse dagen voor ons beschikbaar. Leden die de digitale bijeenkomst vrijdagmiddag de 19^e niet kunnen volgen, omdat ze bijvoorbeeld moeten werken, kunnen de bijeenkomst later alsnog bekijken.

Tijdens de ZAAD-bijeenkomst zullen we ook opnieuw stil staan bij het overlijden van Dicky de Koning, die de afgelopen tientallen jaren zoveel voor de afdeling Zeeland/West-Brabant van de AWN Archeologische Werkgemeenschap Nederland heeft betekend.

Dit is de uitnodiging van Robert van Dierendonck van Erfgoed Zeeland, met daarin meer over het programma en de link om vrijdagmiddag 19 maart de digitale ZAAD-dag bij te wonen:

Beste genodigden voor de Zeeuwse AmateurArcheologen Dag,

Hoewel deze digitale ZAAD eigenlijk geen uitnodiging meer nodig heeft, maakt Erfgoed Zeeland voor de groep van trouwe deelnemers en genodigden een uitzondering. Wij nodigen jullie dan ook persoonlijk uit om deel te nemen aan de 21e Zeeuwse AmateurArcheologen Dag. De digitale ZAAD wordt in de vorm van een webinar georganiseerd door Erfgoed Zeeland en de Provincie Zeeland.

Het programma bestaat uit een live uitzending die om 13.00 uur begint en circa één uur duurt. Aansluitend worden digitaal vijf lezingen, die van tevoren zijn opgenomen, beschikbaar gesteld. Deze lezingen kunt u naar keuze en op een zelf gekozen moment volgen.

Een korte inhoud van het live-programma, het programma van de lezingen en meer informatie kunt u vinden op de website van Erfgoed Zeeland: erfgoedzeeland.nl/zaad-2021.

Aanmelding voor de webinar is noodzakelijk. Dit doe je door het aanklikken van de volgende link van de Provincie Zeeland: channel.royalcast.com/webcast/zeeland/20210319_4. Meld je nu al aan, dan ontvang je in je mail ook herinneringsberichten voor de webinar.

Omdat wij vanwege de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) geen inzage hebben in jullie deelname, is het voor Erfgoed Zeeland van belang om te weten wie van jullie deelnemen aan de 21^e ZAAD. Wij zouden het op prijs stellen als jullie ook ons jullie deelname te laten weten. Stuur daarvoor ook nog even een e-mail aan het bekende adres zaad@erfgoedzeeland.nl. Dit adres kan vanaf 19 maart ook gebruikt worden om vragen te stellen aan de sprekers van de lezingen. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u op een later moment te informeren over de antwoorden op de ingezonden vragen.

Met vriendelijke groet,

drs. Robert van Dierendonck
adviseur archeologie, senior KNA archeoloog

ARCHEOLOGIE IN HET NIEUWS

<https://www.omroepzeeland.nl/nieuws/125531/Nog-even-geduld-dan-zie-je-weer-middeleeuwse-kastelen-in-het-Zwin>

<https://www.omroepzeeland.nl/nieuws/125884/Testen-met-lidartechniek-in-Sint-Maartensdijk-Hiermee-kun-je-zien-wat-er-onder-de-bodem-zit>

De gemeente Tholen heeft nog steeds de intentie om het voormalige kasteelterrein in Sint-Maartensdijk te laten herontwikkelen (zie ook de AWN-nieuwsbrief van januari 2020). En nog altijd is het daarbij de bedoeling om de funderingsresten van het in 1820 gesloopte kasteel beter op en in het terrein zichtbaar te maken. In de jaren zestig van de twintigste eeuw is een deel van deze funderingen al eens blootgelegd en nader beschreven, maar in de huidige tijd wordt voor dergelijk archeologisch onderzoek een modernere techniek aangewend, namelijk LiDAR. Dit is een soort radarsysteem, maar dan met straling van veel kortere golflengten, uitgezonden en weer opgevangen door drones, waarmee zelfs hele kleine oneffenheden in het terrein scherp in beeld kunnen worden gebracht. Na het beschikbaar komen van de beelden gaan de archeologen van Antea-group deze vergelijken met de opmetingen uit de jaren 1960 om zodoende duidelijk te kunnen zien welke fundamente er precies nog op en onder het terrein aanwezig zijn. Er werden niet alleen metingen verricht binnen de nog immer zichtbare oude gracht, maar ook daar buiten. Op aanwijzingen van Luitzen Bijlsma, lid van de Stichting Vrienden Erfgoed Zierikzee en voorzitter van de Vereniging van Musea Schouwen-Duiveland, werden door AWN-lid Stef Nelisse in een akker langs de Middenweg bij Nieuwerkerk een aantal kleine metaalvondsten gedaan die naar alle waarschijnlijkheid de plaats aangeven waar in 1944 een Brits zweefvliegtuig, een Airspeed Horsa, een noodlanding heeft

gemaakt. Na de landing werd het vliegtuigje, dat voornamelijk uit hout was samengesteld, door de Britten zelf in brand gestoken en werden de grotere metalen restanten afgevoerd om zodoende alle destijds geheime sporen te wissen; alleen enkele bouten en koperen stripjes bleven achter. Om te kunnen verifiëren dat de bouten en stripjes werkelijk van een Airspeed Horsa afkomstig zijn, zijn foto's van de gevonden metalen artefacten opgestuurd naar het museum Wings of Liberation in het Nood-Brabantse Best, waar een dergelijk vliegtuig staat tentoongesteld.

AWN-WERKGROEP WATERSTAATSHISTORIE & ARCHEOLOGIE ZEELAND (WAZ)

OPROEP AWN-WERKGROEP WATERSTAATHISTORIE

Amateur-archeoloog Bas Chamuleau is verbonden aan de AWN en bestudeerde onder meer jaren lang de ontstaansgeschiedenis van dijken in Zeeland. Bas is ook verbonden aan de werkgroep Waterstaatshistorie, en daarom verzocht hij de volgende oproep te plaatsen.

AWN-WERKGROEP WATERSTAATSHISTORIE & ARCHEOLOGIE ZEELAND (WAZ)

Ben jij ook geïnteresseerd in je directe leefomgeving? Vraag je je wel eens af waarom de grond in jouw tuin zo zandig is of juist uit zware klei bestaat? Zou je wel eens willen weten door wie en wanneer de polderdijk bij jou in de buurt is aangelegd, of waarom er bomen op dijken en langs wegen staan? Is het je opgevallen dat de polder ver onder het zeewaterniveau ligt? Kortom, wil je meer weten over je eigen omgeving? Sluit je dan aan bij de AWN-werkgroep Waterstaatshistorie & Archeologie Zeeland.

Momenteel ben ik de enige binnen de AWN-afdelingen Zeeland en West-Brabant die zich intensief bezighoudt met de waterstaatsgeschiedenis van Zeeland. Mijn interesse is voortgekomen uit belangstelling voor het landschap in mijn directe leefomgeving. Als er ergens werd gegraven, was ik erbij om de opbouw van de bodem te kunnen zien. Daarover ben ik gaan lezen en ik ben gaandeweg steeds dieper in de materie gedoken. Nu mag ik archeologische bedrijven ondersteunen bij dijkonderzoeken en heb ik mogen bijdragen aan de digitale dijkenkaart van Zeeland. Daarnaast doe ik zelfstandig onderzoek op het gebied van bedijkingsgeschiedenis en schrijf ik, samen met anderen, artikelen over deze materie. Om deze kennis en ervaring op het gebied van de waterstaatsgeschiedenis en archeologie te borgen, zoek ik jou om mij te helpen. Graag wil ik de bovengenoemde werkgroep oprichten, zodat de continuïteit gewaarborgd blijven kan. Als bij jou deze interesse ook leeft en je wat tijd beschikbaar hebt, neem dan contact met mij op. Samen met jou en anderen wil ik deze werkgroep vormgeven en onze kennis delen. De werkgroep kan een zinvolle bijdrage leveren aan het onderzoek naar en het eventuele behoud van het waterstaatkundig cultureel erfgoed van Zeeland. Daarnaast zouden we aansluiting kunnen zoeken en onze kennis kunnen delen met andere AWN-werkgroepen in Nederland.

Ik zie je reactie graag tegemoet,

Bas Chamuleau, e-mail chamuleau@zeelandnet.nl, YouTube Passie voor dijken in Zeeland

<https://www.youtube.com/watch?v=1QohMZsY8q8&t=131s>.

BINNENKORT WEER IN UW (DIGITALE) BRIEVENBUS: DE ZUIDWESTERHEEM

De redactie van de Zuidwesterheem laat weten dat de komende editie zoals het er nu naar uit ziet, in de tweede helft van maart bij u in de (digitale) brievenbus ligt. Dit keer met artikelen over Het

verdwenen dorp Nieuwerkerke bij Arnemuiden, een stukje Historie van Noord-Beveland deel 4, De rekenpenningenschat van Biervliet, Scheepsresten in de Zwaakse Weel en vondsten van vuurstenen uit de Noordzeebodem.

Veel mensen ontvangen de Zuidwesterheem inmiddels digitaal; een klein deel van de leden krijgt de Zuidwesterheem nog steeds in een papieren vorm. We willen u vragen, als u nog steeds een papieren versie krijgt, dat toch nog eens te heroverwegen. Een papieren versie is relatief kostbaar, dus hoe meer mensen kiezen voor een digitale versie, hoe beter. Laat ons svp even weten als u afziet van een papieren versie, en stuur een berichtje naar secretariaat@awnzeeland.nl.

NIEUW BESTUUR, EVEN VOORSTELLEN

Sinds het voorjaar van 2020 heeft de afdeling Zeeland/West-Brabant een nieuw bestuur. Stelde Alex Groosman zich in de vorige nieuwsbrief voor als nieuwe voorzitter; dit keer neemt bestuurslid Ton Ruigrok de gelegenheid te baat om iets meer te over zichzelf te vertellen:

Vondsten, hergebruik en experiment

In de contacten op mijn werk aan de Technische Hogeschool in 1972, ontmoet ik veel collega's. Een ervan is Jan, hij is docent beeldende vorming aan de faculteit Bouwkunde en kunstenaar voor wassen beelden voor het brons gieten.

In zijn vrije tijd graaft Jan in de oude binnenstad van Delft op de zaterdagen met zijn vrienden. Beroepsmatig ooit gestart door aannemers, metselaars en timmerlui. Rioolsystemen worden nog aangelegd en verbeterd, de beerputten worden geruimd. Deze jaren is de start in de ultieme kansen om te ontdekken, het heeft altijd iets van schatgraverij in zich. Mm Beerputverenigingen zijn vooral praktisch, het is vooral leegpompen, scheppen, graven en niet kletsen. Spannend. De favoriete plek toen was een achter een huis op een erf, een oude kelder, een afgedamde gracht.

Op een avond wordt ik uitgenodigd bij Jan thuis op de koffie. Bij binnenkomst wring ik me door het halletje, langs de manden en hoog opgestapelde sinaasappelkisten met potten, schalen, kannen en scherven. Een muffige bagger lucht vult de benauwde ruimte van jassen over elkaar. Een niet schoongemaakte schep leunt tegen het kozijn, grijze klei kleeft tegen de vouw van het staal. Een besmukte overal met kluiten en vegen ligt in het midden, een paar blauw-zwarte laarzen zijn een soort hindernis, ik stap er half over heen. Mijn jas houdt ik uit veiligheid aan. In de huiskamer vitrines en planken vol met allerlei gevonden spul. Delfsblauwe - blauwe tegels en rode borden, tinnenlepels en kannen staan onder spotjes en lampen, als in een vol gepropt museum. Als we gaan zitten, krijg ik de pruttelkoffie in een schoon kopje aangereikt. De groezelige hand van Jan is dan ook opvallend. Het dikke plakje gemberkoek sla ik af omdat het op een goor plankje ligt. Roeren in de koffie laat ik achterwege, omdat dat teveel van de bodem kan losmaken.

Het gesprek met Jan gaat die avond over het gebruik en vaststellen in ouderdom van gedolven gebruiksgoederen uit huizen, keukens, beerputten, poorten en tuinen.

Jan overhandigd mij een exemplaar wat op de grond naast hem staat als asbak, de peuken middenin in een dikke laag. Hij vertelt dat het een kookpotje is, het is een grape. De drie pootjes zijn afgebroken, een andere beschadiging een scherf aan de rand is verdwenen. Het oor is klok gaaf. Een scheur in de zwartgeblakerde bodem. Ja, het is een prima asbak in hergebruik termen. Voor het koken is het ongeschikt en klaar om weg te gooien. Als Jan verteld over de kwaliteit uit 1600 en van het roodgebakken aardewerk, wiegt hij met een vinger door het oor, de grape op en neer, kleine arresten dwarrelen uit de binnenkant. Jan benadrukt dat deze kwaliteit niet meer zo gemaakt kan worden. Dan begin ik te sputteren met mijn twintiger jaren. Tuurlijk is dit na te maken, zeg ik rustig. Jan schatert en schud met zijn hoofd en glimlacht na. Nee, zegt Jan, uitgesloten.

En hier is mijn omslag naar de experimentele archeologie, zichtbaar.

Ik weet van een andere kunstenaar die bijzonder goed is in keramiek en het draaien van klein aardewerk op een schopschijf. Die wil ik vragen om een exemplaar van een kookpotje na te maken. Jan wil het experiment wel aangaan, met een zucht. Hij pakt dan zijn asbak van mij weer over, loopt naar buiten en schut de peuken in de asemmer op het achterplaatsje. Terug in de kamer, krijg ik de asbak, de archeologische vondst in mijn twee handen gedrukt. Het is als voorbeeld, benadrukt Jan vanuit de hoogte. Het experiment ligt open en een enorme verantwoording.

Acht weken later bel ik Jan, en vertel hem dat ik een afspraak wil maken om het nieuwe aardewerk te laten zien. Ik kom met drie nieuwe exemplaren, hij is benieuwd.

Eenmaal weer bij elkaar, open ik de kartonnen doos. Jan is verbluft en een beetje gepasseerd in zijn opmerking 'dat het niet meer zo gemaakt kan worden'. Het is rood gebakken en de transparante glazuurlaag glanst, schittert, en fonkelend op de nieuwe rand zo in je ogen. Jan trommelt met zijn nagels op de dikke buik van een nieuwe grape, de dikte van de scherf en de klank is goed. Voelt aan de pootjes, hij knikt en is tevreden in het vaststellen van een geslaagd experiment. We zetten de drie nieuwe en het oude kookpotje op een rij op de tafel en kijken nog een keer naar de overeenkomsten en de kleine verschillen. Leuk, mooi, bijzonder, je hebt me overtuigt, zegt hij.

Bij het weggaan krijg ik de oude beerput vondst uit Delft mee. De drie nieuwe kookpotjes deel ik uit bij mijn familie leden voor bloempotjes. De oude staat voortaan dof, scheef en gehavend op de schoorsteen. De geur van verbrande tabak en as, is nog in mijn herinnering.

Ton Ruigrok

Tot zover deze tweede nieuwsbrief dit jaar van de afdeling Zeeland/West-Brabant van AWN Archeologische Werkgemeenschap. Mocht u vragen of opmerkingen hebben over de inhoud, of een oproep of agendabericht voor de nieuwsbrief hebben, dan kunt u ons bereiken op nieuwsbrief@awnzeeland.nl.

Een hartelijke groet namens de samenstellers van de nieuwsbrief,

Hans de Vos

Ariane Lafort-de Lepper